

# Telegraful Român

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMANE DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU  
ȘI AL EPISCOPIILOR CLUJ ȘI ORADEA

**Abonamentul**  
pentru parohii cl. I Lei 40; cl. II Lei 30; cl. III Lei 25. Particulari Lei 25. Autorități și străinătate Lei 50. De sprijin Lei 75. Pentru America 10 Dolari.

**Articolele și corespondența**  
se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se retuză.

**Prețul inserțiunilor**  
un cm.<sup>2</sup> 60 Bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Inserțiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

## Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava

Poporul nostru, care a îmbrățișat din pruncia sa legea lui Hristos, s-a învednicit abia acum ca să poată număra printre cei încununati cu aureola sfințeniei, citeva nume de sfinți Români. Aceasta nu însemnează, că poporul nostru ar fi fost sărac în astfel de figuri alese, care să merite acest nume frumos de Sfinț și care să fie vrednici de astfel de cinstire.

Răsfoind cartea vieții poporului nostru și istoria Bisericii lui, de unde putem desprinde dragostea acestui popor pentru legea lui Hristos și trăirea lui după pravilele Bisericii dreptmăritoare a răsăritului, putem afirma cu certitudine, că dacă n-am avut pînă acum sfinți care să fie canonizați de Biserică și să figureze în calendar, ei nu au lipsit din sinul credincioșilor noștri.

Am putea spune chiar, că nu neînsemnat este numărul acelor aleși din toate straturile sociale, cărora s-ar putea aplica cuvintele Mintitorului rostite în predica de pe munte, prin care-i fericește pe unii pentru „sărăcia cu Duhul”; iar pe alții pentru că au plins asupra păcatelor lor; pe unii pentru blindețea lor; iar pe alții fiindcă au flămânzit și au însetoșat de dreptate; pe unii fiindcă au fost milostivi, pe alții pentru curățenia inimii lor; pe unii pentru că au fost făcători de pace și pe alții alții pentru că au fost prigoniți pentru dreptate și au îndurat tot felul de ocări și batjocuri pentru credința lor. Biserica noastră nu a fost săracă în astfel de figuri alese, cărora li se poate aplica una sau alta dintre fericiți, sau mai multe chiar deodată și cărora li s-a promis împărăția cerurilor, unde se vor sătura de dreptate, fiind miluiți, și văzînd fața lui Dumnezeu învrednicindu-se să fie numiți fiii lui (Matei V, 3—11).

Nouă nu ne-au lipsit nici mărturisitorii care au suferit pentru credința lor și nici martirii care și-au jertfit chiar și viața pentru ea. Mare este numărul acelor din fiii acestei Biserici, care s-au învrednicit s-audă pe Domnul adresându-li se lor și zicîndu-le: „Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri”, căci „așa au prigoniți” și pe alți creștini vrednici „mai înainte de voi” (Matei V, 12).

Numele tuturor acestora dacă nu este înscris în calendarul creștin, el este scris în cartea aceluia toată știutor, alături de cei aleși ai Domnului. Biserica noastră îl cinsteste în ziua tuturor sfinților.

Din mulțimea acestora, Biserica noastră a ales pe unii cărora le-a consacrat o zi deose-

bită în calendar, laudîndu-i prin imne și cîntări și închinîndu-le o slujbă specială. Aici pomenim numai pe doi dintre aceștia, pe *Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava* care sînt sărbătorii de către Biserica noastră pentru întia dată în ziua de 24 aprilie. Cuvine-se deci, ca să amintim ceva din viața și faptele acestor doi Sfinți Ierarhi, care s-au învrednicit ca să primească numele de Sfinț.

*Sfințul Ilie Iorest*, s-a născut pe pămîntul Ardealului dintr-o familie de buni credincioși. Dumnezeu i-a sădit în suflet frumoase aptitudini și inclinări deosebite pentru o viață cuvioasă, care au fost observate de timpuriu de părinții săi și pentru aceea a fost trimis încă de copil în Moldova la Mănăstirea Putna, ctitoria marelui Voevod Ștefan cel Mare, ca să învețe carte și să-și cultive inclinările frumoase cu care l-a înzestrat Dumnezeu. Aici a învățat el de la călugări iscusii meșteșugul scrisului frumos, ca și zugrăvitul de icoane.

În atmosfera duhovnicească din această sfințită Mănăstire, participînd la slujbele frumoase în care se înălțau cîntări de preamărire a lui Dumnezeu și a Sfinților lui și petrecînd în privegheri și posturi, în rugăciuni adinc simțite și lecturi pioase și-a format tînărul Ilie sufletul său și și-a potolit setea lui duhovnicească. În atmosfera aceasta a căutat să-și formeze sufletul după chipul Sfinților pe care-i zugrăvea pe icoane. Astfel a ajuns tînărul Ilie să părăsească lumea și să se călugărească schimbîndu-și numele primit la Botez cu cel de Iorest pe care l-a primit la intrarea în monahism, dărîndu-și viața sa în treagă lui Hristos. În curînd a ajuns ca să se distingă printre ceilalți călugări, căci numai așa se explică, că el a atras asupra lui atenția evlaviosului și puternicului Domn al Moldovei, Vasile Lupu, care l-a și ajutat apoi să fie numit în scaunul de Mitropolit al Ardealului.

Dumnezeu a voit astfel, ca într-un timp foarte greu pentru Biserica strămoșească, dintre mai mulți candidați la scaunul văduvit al Ardealului, dintre care unii erau sprijiniți puternic de superintendenții calvin, cu sprijinul Domnitorului Vasile Lupu să fie ales totuși Ilie Iorest, care a păstorit între anii 1640—1643.

Încă din secolul al XVI-lea, Românii Transilvăneni au fost asaltați de calvini, exercitînd asupra lor tot felul de presuni, pentru a-i face să-și părăsească credința strămoșească și să îmbrățișeze calvinismul. Văzînd că presunile nu duc

la nici un rezultat, superintendenții calvini sprijiniți puternic de principii Ardealului căutau să-i cîștige pe români prin școală și tipărirea de cărți bisericești în limba rominească în care căutau să introducă învățăturile calvine. Printre condițiile de confirmare a vlădiciei Ilie Iorest erau și următoarele: Să se traducă și să se tipărească în rominește rugăciunile de dimineața și seara a calvinilor care să fie făcute cunoscute în adunările obștești; să tipărească cîntările calvine traduse în rominește și să fie cîntate la slujbe; și să învețe tineretul catehismul calvinesc. Grele și nespuse de umilitoare erau aceste condiții pentru un vlădică ortodox.

Astfel de condiții nu puteau decît să-i rănească inima Sfințului Iorest, crescut și format suilește într-o Mănăstire din Moldova, țară cu care el ținea încă legături strînse, și unde în timpul păstoririi sale s-a ținut sinodul de la Iași la anul 1642, în care s-au condamnat învățăturile calvine și s-a aprobat Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă. Sfințul Iorest, care gîndea și simțea ca un bun ortodox și activa în acest duh, nu putea să îndeplinească astfel de condiții și pentru aceea acest ortodox dîrz, care nu era aplicat să satisfacă planurile calvinilor era dușmănit de aceștia. Pentru aceea dușmanii lui ca să-l îndepărteze din scaun, au născocit piri mincinoase și au adus mărturii mincinoase împotriva lui, Sfințul Ierarh fiind judecat și depus din scaunul de Mitropolit, despoiat de toate bunurile ce le avea, a fost pus în lanțuri și aruncat în temniță, de unde era scos din cînd în cînd și băut cu nuiele cu trupul gol în fața bisericii din Balgrad unde a propovedit el dreapta credință. Nouă luni a pătimit Sfințul Iorest, îndurînd ocări și rigurile temniței în care a fost aruncat și ținut în lanțuri.

Un cronicar al vremii spune că în acest timp, fiind cu lanțurile la mîini, a fost nevoit să zugrăvească castelul Principelui Rákoczy din Iernut.

După nouă luni de suferință Sfințul Iorest a fost eliberat în schimbul unei sume de o mie de taleri, pe care i l-a împrumutat Principele Rákoczy, după ce 24 de fruntași dintre credincioșii săi au garantat pentru el ca chezași. Sfințul Iorest după ce s-a eliberat din temniță, s-a dus în Moldova, de unde apoi cu scrisori de recomandare de la Ierarhii și Domnitorul acestei țări, a plecat în Rusia, pentru a strînge banii necesari ca să achite datoria către Rákoczy răs-

cumpărind pe cei 24 de chezași. Se spune că Sfântul Iorest ar fi ajuns după aceea iarăși Episcop la Huși.

Sfânta Scriptură ne spune, că Apostoii, care n-au ținut seamă de opreliștea dată lor de către sinedriu, au fost aruncați în temniță, iar

Dornic de a vedea și a cunoaște lumea, a făcut călătorii prin țările vecine și a trecut apoi în Țara Românească la unchiul său, Mitropolitul Loghin, care părăsindu-și scaunul vlădicesc de la Inău, s-a așezat la Mănăstirea Comana. Unchiul său voia să-l rețină timp mai îndelungat la sine

hirotonie. A fost oprit însă să facă această călătorie grea și periculoasă. El a intrat mai întâi în cinul monahal primind cu această ocazie numele de Sava. El a fost hirotont întru arhieru de către Mitropolitul Ștefan asistat de unchiul său și de ceilalți episcopi din Țara Românească. Încărcat de daruri din partea Mitropolitului, care l-a hirotont și din partea Voievodului român, el se întoarce apoi la Bălgrad unde este primit cu mare cinste de către cler și popor.

Lui i s-a dat jurisdicția peste toate bisericile din Transilvania, părțile Ungariei și Banat cum nu a avut nici unul din predecesorii săi. În diploma de confirmare, Principele Ardealului nu i-a pus acele condiții umiltoare, cu care erau îngrădiți antecesorii săi, ci din contră, i-a dat deplină putere în Biserica supusă jurisdicției sale. Acest lucru trebuie atribuit prețurii deosebite de care se bucura acest „om luminat și energic, diplomat și teolog distins”, în fața Principelui. Astfel, prin ridicarea acestui om vrednic în scaunul Mitropolitan, Biserica Românească a ajuns să dobândească, pentru un timp, independența și autonomia sa. Cu toată schimbarea deasă de domni, la cîrma Ardealului, Mitropolitul Sava a știut să se mențină în scaun.

În vremurile grele cînd Turcii ajutați și de Tătari, au pătruns în Ardeal și au prădat în două rânduri orașul Alba Iulia, și au ars și Mitropolia, vrednicul Ierarh a stat în mijlocul credincioșilor săi mîngîindu-i și întărindu-i în credință. El obține de la Principele Ardealului învoirea ca să meargă, însoțit de fratele său Gheorghe, în Rusia pentru a strînge milă în vederea refacerii Mitropoliei. Pe el îl mai purta spre Moscova și dorul de a lua contact cu Patriarhii și Mitropolitii ortodocși strînși acolo pentru afaceri bisericești.

Sava Brancovici a fost primit de Țar cu deosebită cinste și miluit cu daruri bogate, iar la plecare i s-a dat un hrisov prin care i se permitea ca tot din șapte în șapte ani să poată merge în Rusia după milă. De astfel de favoruri erau împărțâșiți numai cei cărora Țarul, pentru vrednicia lor, le arăta o deosebită prețuire și Sfântul Sava s-a învrednicit de această vrednicie deosebită.

După întoarcerea Sfântului Sava din Rusia, încep zile mai gîle pentru el. Conducătorii calvinilor, au înduplecat pe Principe ca să i impună și lui condițiile umiltoare care au fost puse și înaintașilor săi. Marele Ierarh apăra cu dirzenie independența Bisericii sale. Cu toate că prin hotărîrea Principelui, Mitropolitul a fost supus superintendentului calvin (1674), calvinii totuși nu și-au ajuns scopul, căci el își apăra cu înverșunare Biserica sa contra calvinizării. Prin soboarele care s-au ținut în Alba-Iulia în anul 1675 el a căutat să pună rînduială și să asigure disciplina în Biserică. Datorită stăruinței lui deosebite, obține de la Principele Apafi cîteva diplome (1675, 1676 și 1679) prin care asigură independența Bisericii sale ca și ușurarea preoțimii de anumite dijme, precum și respectarea drepturilor preoțimii și Vlădicului român. „Începînd dela 1566 pînă la Sava Brancovici nu dai în toată istoria Transilvaniei peste un nume de preot călugăr sau episcop Român răsăritean, zice Gheorghe Barițiu, care să-și fi apărat dogmele credinței sale bărbătește chiar și cu pericolul vieții”. Datorită vredniciei lui, calvinii cu toate încercările făcute nu au reușit să răpească nimic din staulul ortodox, dimpotrivă, prin stăruința sa a ajuns ca Bisericile Românești, care sub înaintașii săi au fost smulse de sub cîrmuirea vlădicului ortodox, să le aducă iar sub jurisdicția sa. Meritul acestui Ierarh este cu atît mai mare, cu cît el a știut să apere independența Bisericii unui popor, care era tolerată numai atît timp



cînd au fost întrebați că de ce propoveduiesc totuși în numele lui Iisus „el au răspuns cu îndrăzneală zicînd: „Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decît de oameni” (F.A.V., 17-29). Exemplul Apostolilor l-a urmat și Sfântul Iorest, cînd nu a ținut seama de condițiile calvinești, fiindcă trebuia să asculte pe Dumnezeu mai mult decît pe oameni. Astfel el a propoveduit cu îndrăzneală credința străbună și pentru aceasta a suferit batjocuri, lanțuri, bătăi și temniță pildă făcîndu-se creștinilor despre felul cum trebuie să-și apere credința lor. Pentru tăria credinței lui, el a fost învrednicit să fie încununat cu aureola sfințeniei.

Sfântul Ierarh Sava, a cărui pomenire se face în aceeași zi cu a Sfântului Iorest, s-a născut tot pe pămîntul Ardealului la Inău, dintr-o familie de bun neam. El a primit la botez numele de Simeon. Tatăl său aparținea familiei Brancovicilor, care se caracteriza printr-o puternică tradiție religioasă. Această familie a dat trei Ierarhi care au fost înaintea lui Sava episcopi la Inău. Tinărul Simeon a trăit într-un mediu de puternică viață bisericească. În familia sa, el s-a familiarizat cu Sfânta Scriptură și învățătura religioasă și-a complectat-o apoi în casa unchiului său după tată, Loghin, vlădică la Inău. Inău era teatrul unde se dădeau lupte dese între Turci și Romîni și acest fapt i-a făcut pe oamenii de acolo să fie îndrăzneți, hotărîți și gata de moarte. Trăind într-un astfel de mediu, e firesc ca și tinărul Simeon să aibă o fire îndrăzneată și întreprinzătoare.

pentru a învăța carte bisericească. O holeră groznică care a izbucnit în Inău a secerat viața tatălui său, a doi frați și o soră mai mare și în urma acestei intimplări el voia împreună cu fratele său mai mic Gheorghe să se întoarcă din nou la Mănăstirea Comana și numai în urma stăruințelor insistente ale mamei sale de-a nu o părăsi a cedat rămîind la Inău, unde s-a și căsătorit. Murînd protopopul Inăului care-i era rudă, ceilalți rudeni ca și credincioșii care-l iubeau și-l prețuiau au stăruit să le fie lor preot și protopop. Cedînd acestor stăruințe s-a dus el în Țara Românească la unchiul său Loghin, prin a cărui mijlocire a fost apoi hirotont de către Ștefan Mitropolitul Țării Românești, de unde s-a întors apoi încărcat cu bogate daruri. Bucuria pe care i-a produs-o manifestarea călduroasă cu care l-a întâmpinat poporul la reîntoarcere, a fost întunecată de durerea pe care i-a produs-o moartea soției sale, care s-a stins din viață chiar în ziua în care a fost hirotont întru preot.

Intr-un timp cînd mulți preoți nevrednici au cedat momelilor calvine, protopopul Simeon Brancovici, a pus rînduială în Biserica din Inău, ca și în celelalte parohii de sub jurisdicția sa, întărînd așezămîntele Bisericii strămoșești. Prin priceperea și vrednicia sa, el era hărăzit să ocupe un post de mai mare răspundere. Soborul preoților și laicilor îl și alege, în anul 1656, cu unanimitate de voturi Mitropolit al Bălgradului. Cu recomandarea de la Gheorghe Rákoczy II pleacă el în Țara Românească de unde apoi urma să plece la Patriarhia din Constantinopol pentru



